

O INTERMAREAL, UN ESPAZO CHEO DE VIDA

Xandro García Regueira*

O intermareal é a porción de costa máis próxima ao dominio terrestre, situada entre as posicións que acadan as mareas: entre o máximo histórico de marea alta e mínimo histórico de marea baixa. Nas nosas costas a distancia vertical entre estes dous extremos é aproximadamente de 4 metros e temos dúas mareas altas e dúas mareas baixas ao día. Por diversos factores, o intermareal é unha zona de fortes contrastes, grande variedade de hábitats e elevada produtividade.

X. G. Alfonso

Intermareal rochoso (Costa da Coruña).

CARACTERÍSTICAS DO INTERMAREAL

Esa variación de 4 m entre os niveis de marea non é universal. Por exemplo, a marea ten unha amplitude de 14 a 15 metros nalgunhas rexións de Franza, ou de tan só 40 cm no Mar Mediterráneo; e noutros sitios só hai unha marea ao día, como acontece no Golfo de México.

As características deste hábitat mariño son moi particulares. O máis chamativo é que está sometido a emerxións e inmersións periódicas e consecuentemente a cambios de temperatura moi acusados, existe unha grande evaporación, etc. Durante o tempo que os animais permanecen emerxidos captan o osíxeno da auga que quedou retida dentro da súas cunchas (no caso dos animais apegados á rocha) ou da humidade que queda en pozas ou fendas (caso dos que teñen un xeito de vida libre).

Outro grande problema para estes animais son os cambios bruscos de salinidade que se producen, por exemplo, coa evaporación das altas temperaturas do verán ou as fortes choivas do inverno. Así pois, existen varios factores que fan desta franxa de terreo unha zona cunhas condicións físicas moi duras para a vida.

A pesar de todas estas circunstancias, esta é unha das zonas máis produtivas do medio mariño. A proximidade á superficie fai que os vexetais teñan unha elevada produción, e polo tanto, que exista un elevado número de herbívoros que se alimenten deles, e outros tantos carnívoros. É tamén a zona á que arriban moitos dos restos das algas arrancados polos temporais que poden ser utilizados polos seres vivos oportunistas e degradadores.

Na zona superior do intermareal os seres vivos pasan emerxidos moito tempo, que se minora a medida que nos diriximos cara abaixo, ata chegar á zona submareal na que os seres que a habitan están permanentemente mergullados. As características de cada especie de animais e plantas fan que teñan preferencia por se situar a unha determinada altura, formándose así unhas bandas ou cinturas moi fáciles de observar durante a baixamar, sobre todo nas zonas rochosas. Nos areas e lamaceiras esta distribución entre zonas non é visualmente aparente, xa que na maioría dos casos os animais viven inmersos no substrato, e é preciso cavar ou rañar para descubrilos.

OS SERES VIVOS

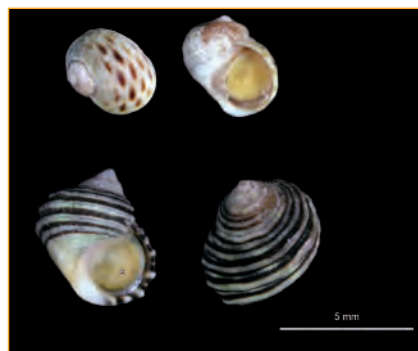
As costas do noso País son unhas das máis diversas e produtivas da súa rexión xeográfica. Isto está causado

principalmente polos fenómenos de afloramentos e pola grande variedade de hábitats existentes. No intermareal das costas galegas podemos atopar unha multitude de ambientes: dende zonas moi expostas á ondaxe ata zonas moi protexidas; gran variedade de fondos: sedimentarios (dende lamas moi finas ata cascallos moi grosos pasando por toda a gradación de areas), e rochosos (de grandes bolos de rochas graníticas practicamente lisas, e de esquistos con multitude de fendas e recunchos).

A variedade de ambientes trae consigo unha un grande número de especies. Por poñer un exemplo concreto, nun intermareal coma o da Punta do Segaña, na boca da Ría de Ferrol, poden chegar a atoparse entre 300 e 500 especies de invertebrados, e sobre unhas 20 ou 30 de algas. Unha cantidade tan elevada de especies é debida aos moitos microhábitats existentes no intermareal. Os espazos que quedan entre as cunchas dos mexillóns, as fendas das rochas, os rizoides das algas, etc., son algúns destes microhábitats.

As duras condicións físicas e a especialización dos animais en hábitats concretos é o motivo polo que se está a producir nos nosos intermareais especiación; isto é, a aparición de especies novas. Un bo exemplo é o do pequeno caramuxo *Littorina saxatilis* que pode atoparse con dúas formas diferentes, unha máis grande, redondeada, e con bandas marcadas, e outra máis pequena, estreita e con manchas en lugar de bandas. Estas dúas formas xa teñen unha pequena diferenciación xenética, pero co tempo (moito tempo) probablemente irán diferenciándose máis, ata non poder reproducirse entre si, constituíndo por tanto, dúas especies diferentes. Este proceso de especiación ocorre porque unha das "clases" de *L. saxatilis* está especializada en vivir na

Arquivo da Estación de Bioloxía Mariña da Graña.

As dúas "clases" de *Littorina saxatilis*.

Intermareal sedimentario (Ría do Burgo).

parte superior do intermareal rochoso, a máis grande, e a outra, a máis pequena, na parte inferior, e non se mesturan, aínda que tamén existen híbridos.

IMPORTANCIA SOCIAL E ECONÓMICA

Trátase dunha zona na que coexisten moitos usos do territorio e, polo tanto, na que se dan moitos conflitos. No intermareal recóllense grande parte dos mariscos da nosa terra (todo o marisqueo a pé, incluídos algúns dos máis apreciados das nosas costas como os percebes; e mesmo, a semente para o cultivo do mexillón). Nos nosos intermareais tamén se extraen algas, que seguen usándose como hai dous séculos para fertilizar as leiras e das que é posíbel aproveitar moitos produtos utilizados pola industria da alimentación, da cosmética ou da farmacia.

Lamentablemente, os intermareais seguen a padecer incomprensiblemente unha esaxerada cantidade de vertidos contaminantes, moi variados. Son especialmente graves os de hidrocar-

buros porque, ao seren menos densos que a auga, chegan flotando á zona intermareal.

As construcións marítimas: os peiraos, estaleiros, pontes, paseos marítimos, recheos, etc, moitas veces capricho de autoridades e froito da ignorancia cidadá, acaban forzosamente, incluso con saña, na destrución do intermareal. Nin sequera son defendidos polos estudos de impacto ambiental que, xeralmente, no caso de que se

fagan, teñen "final feliz" e son encargados polos promotores da actuación.

CONSERVACIÓN

Todas as zonas da costa galega protexidas (Complexo Dunar de Corrubedo, o Complexo Intermareal Umia-Ogrove o Parque Nacional das Illas Atlánticas, O Cabo Udra, a Praia das Catedrais, etc.), inclúen zonas intermareais dentro dos seus límites. Son zonas dunha riqueza biolóxica extraordinaria porque nela viven tamén multitude de especies terrestres e ofrecen acubillo a importantes colonias de aves migratorias.

Todas as galegas e galegos deberiamos ter claro que a conservación e protección do medio natural, neste caso das zonas intermareais, é o único investimento que ten futuro. E aínda máis claro tiñan que telo as autoridades, que deberan defender os nosos espazos naturais, nomeadamente os intermareais, dos intereses lucrativos de calquera empresa privada chámese Pescanova, Stolt Sea Farm, ou calquera outra.

* Xandro García Regueira é investigador da Estación de Bioloxía Mariña da Graña.

GLOSARIO

Mínimo histórico de marea baixa ou nivel cero de marea: é o cálculo teórico da marea máis baixa dun lugar. Úsase como referencia nas cartas náuticas e nas táboas de marea.

Máximo histórico de marea alta: é o máximo nivel de marea rexistrado. Nas nosas costas anda ao redor dos 4 metros sobre o nivel cero de marea.

Mareas vivas: Son as mareas máis altas e máis baixas que teñen lugar en lúa chea e nova.

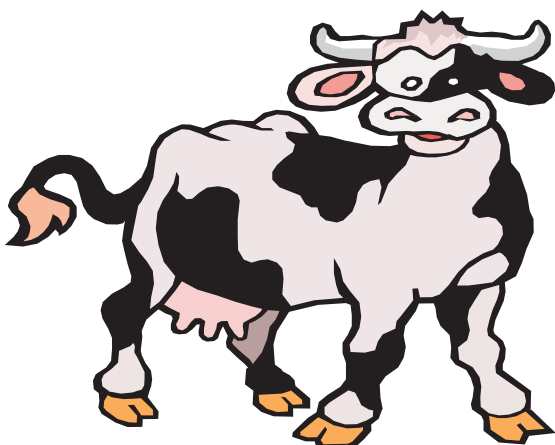
Inmersión/Emersión: son as accións de entrar/saír da auga.

Areais: son as franxas de terreo na que a costa está formada por area. Os areais que están en zonas con moita ondaxe, son hábitats moi duros para os animais debido ao continuo movemento dos graos.

Lamaceiras: O tamaño do grao diferencia este tipo de intermareal dos areais. As lamaceiras están formadas por graos moi finos e adoitan formarse en zonas interiores das rías onde non hai case ondaxe e a corrente é feble.

Microhábitats: Espazos onde os animais máis pequenos poden atopar refuxio (p.ex.: a parte baixa dunha rocha, a "folla" dunha alga, a cuncha valeira doutro animal, etc.)

Substrato: é o material sobre o que se asentan os animais. Pódense clasificar en substratos duros (rocha, cunchas, etc.) ou brandos (area, lama, etc.).

CARNICERIA ECOLÓXICA

Ecogaliza

Praza de Abastos nave 7

Loc. 222-223-224 SANTIAGO

654 609 611

Tenreira- Porco

Polo - Porco Celta

Hamburguesas Vexetais

TOFU SEITAN LÁCTEOS EMBUTIDOS